

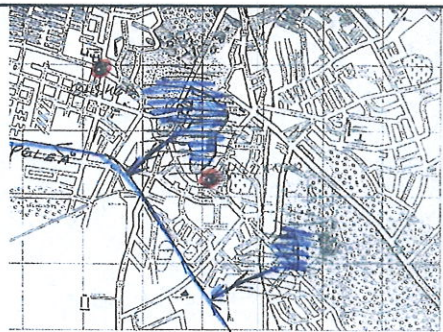
Frederik II's Kanaler ved Frederiksborg

Foredrag lavet i 1986 til en aften i Hillerød og Omegns Folkedansere af Stig Obel

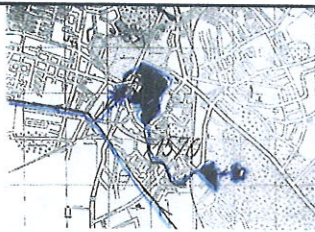
Kort, steder og tekst må stå helt for min regning. Jeg er ikke historiker - men jeg har læst, hvad jeg kunne, om emnet. Desuden har jeg studeret nyere kort over området meget grundigt. Og så har jeg været på mange ture ude i landskabet, for at se, hvad naturen i dag kan fortælle.

- Nordsjælland ca. 1500. Bemærk den røde israndslinie, som følger Nordbanen fra Birkerød til Hillerød og ender i Fruebjerg. Dette vandskel, som jernbane og kongevej følger, svarer ganske til den israndslinie, som danner grundlaget for hærvejen ned gennem Jylland.
- Hillerød og Frederiksborg ligger lige op til Israndslinien, og vandskellet ligger derfor lige i udkanten af Hillerød. Vandet løber fra Hillerød gennem Havelse Å til Roskilde fjord og gennem Poleå til Arresø (og i dag videre til Roskilde Fjord), men man skal ikke langt ovenfor Slotsparken, før det løber den modsatte vej!
- Arresø var en fjord!

- Hillerød omkring 1400. Der var to moscområder, hvor Slotssøen og Teglgårdssøen nu er. De havde begge afløb til Poleåen, som førte vandet til Arre'fjorden".
- Landsbyen Hillerød lå ved Slotssøens sydlige del, og landsbyen Ølskob lå omtrent, hvor nu Hillerødsholmskolen ligger.

- Da Frederik II havde mageskiftet Herlufsholm med Frederiksborg og begynde at bygge sit slot, dæmmede han vandet op, så han fik en sø, Slotssøen. Det var jo pænt omkring slottet, og så sikrede søen, at piloteringen med egestammer ikke rådtede. Dertil kom, at vandet i søen tjente som molledam for den vigtige slotsmølle. Men han fik han problemer med vandstanden i Slotssøen. Den havde jo ikke nogle naturlige tillob af betydning - den lå for tæt på vandskellet. Han fik derfor den ide, at føre vandet langs med vandskellet til Slotssøen. Den første plan var at anlægge Teglgårdssøen, og føre vandet herfra, det løb jo ned i Poleåen, gennem Slotssøen til Poleåen.
- Vi vil nu se på nogle billeder, som i 1990 viste rester af dette arbejde, som blev udført 1570.

- Lille Slotssøer er den del af søen som ligger ud mod Frederiksværksgade. Her ser man tydeligt den dæmning, som er anlagt for at skabe søen, og som dannede grundlag for vandmøllen. Slotskroen til højre ligger tydeligt nede bag dæmningen.

- Dæmningen set i den anden retning. Dette stignord sikrer vandstanden i Slotssøen – hvis man lukker op her, tømmes Slotssøen.
- Det lille næs til venstre blev i min barndom anvendt til udendørs servering for Slotskroen. Dengang var det vist lettere at passere Frederiksværksgade. Trafikken var ikke voldsom.

- Stadig ser man stignordet, og det lille næs, som blev anvendt til udendørs servering – og Slotskroen, som ligger helt nede.
- Her skal man lægge mærke til hullet foran næsset. Her går der en bred tunnel med cementdække under vejen. 3 m bred og 1 m høj på midten. Det er den tunnel, som førte vand til slotsmøllen. Man ser stadig rustne rester af stignorde her.

- På huset står stadig: Frederiksborg Slotsmølle. Under gulvtæppet i automobilforretningen kunne man stadig i 1990 åbne en lem og se ned til møllemaskineri – fortæller lokalmuseet, som har set efter.
- Det er under den lille udbygning til højre, at møllehullet har stået.
- Nu er der køkkenelement forretning i stuen.

- Hammersholtvej ved Teglgårdssøen. Man fornemmer tydeligt, at det er dæmning, som danner søen. Det var samtidig den gamle kongevej fra Frederiksborg til København. Længere inde i skoven kan man stadig finde hulveje, som stammer fra denne kongevej. I 1700 tallet blev denne kongevej erstattet af den nordligere gennem St. Dyrehave.
- Husene i Teglgårdslund ligger tydeligt lavere end dæmningen, og klager da også ind imellem over vand i kælderens. Skal de klage til F II ?

- Ved siden af P-pladsen syd for Hammersholtvejen sås indtil for nylig tydeligt underføringen under Nordbanen. Vandet bliver stoppet på sin vej direkte ned i Pøleåen og sendt ned gennem Hillrød. Desværre har en omlægning af stien gjort dette hul næsten umuligt at finde.

- I blokbebyggelsen på Petersborgvænget er kanalen rørlagt. Man finder stadig dæksler til rørene, og de følger denne række træer, som har stået langs kanalen. Man ser, at kanalen svinger hen langs bakken, så den ikke løber direkte ned ad bakken, men næsten vandret.